

Fehér és fekete

Vízfolyással szemben, a patak jobb oldalán kapaszkodik fel dombkaréjig a gyönyörű, lankás kaszáló. Szakrális hely, Erős-oldal a neve, ide vonul ki hétvégeken a Város apraja-nagyja. Tülfelől, szemben, be a patakig, erdőrengeteg. Bükk, gyertyán, köztük egy-egy vadcserezsnye, menyasszonycsokrok, hófehér villanások tavasszal. Befejezett volt ez a táj, akár egy tükör a fényes, első felével és a festett hátlapjával.

Valamikor hegycsuszamlás alakított ki a völgyben hullámokat és a szép, lankás lapályokat, alkalmas helyeket arra, hogy a kirándulók leterítsék pokrócaikat, elővegyék az elemőzsiát, és elfeledkezzenek egy-két órára az élet minden bajáról.

Régi idők emlékeit őrizte Erős-oldal. Még a régi, jó békeidőkben vásárolta meg a Város a határnak ezt a részét, senki abba ekéjét bele nem akaszthatta, füves résznek hagyták fel, s minden tavasszal kivonultak bokrot, tövist kivágni, szemetet, gazt, száraz falevelet összegereblyézni, s elégetni.

Valóban szakrális hely volt Erős-oldal, újkori amfiteátrum, ahol egy-egy lapályt birtokukba vettek a családok. Íratlan törvény szabta meg, hová telepedik le ez vagy az a família, mindenki tudta, hogy ez a Bakos-, az a Mátéffy-, ez a Dobos-, az a Deme-lapály.

Kora tavasztól az első hóhullásig jöttek ide a város lakói, úgy jöttek, mint második otthonukba, érezték – és ezt a híres gimnázium fizikatanára többször ki is jelentette –, erősebb itt a föld vonzása, mármint a gravitáció, alighanem innen kapta a domboldal a nevét.

Szófia beszéd, tudta ezt mindenki, de a völgy valós fajsúlyát nem a gravitáció, hanem a csobogó patak kölcsönözte. Több borvízforrás ömlött bele ebbe a patakba, s ezekről a borvízforrásokról megállapították a geológusok, hogy a radioaktív tartalmuk gyógyhatású. Épült egy kis fürdőtelep fenn, a hegytetőn, a Monarchia idején luxushelynek számított, de az impériumváltással leromlott, lezüllött, romba dőlt.

A majálist is Erős-oldalban tartották, olyankor kivonult a vendéglő zenekara, egy deszkaemelőnyen helyezkedett el, és szürkületig visszhangzott erdő-mező a muzsikától, énekszótól.

Egy-két éves lehetett Zsombor, amikor szülei kihozták Erős-oldalba. Lehet, sőt biztos, hogy korábban is hozták, de ő arra nem emlékezett, túl kicsi volt. Amit fel tudott idézni felnőtt fejjel, az egy rövid totyogás. Az ő pokrócukról áttotyogott a szomszédokhoz, ahol lépes mézzel kínálták meg.

Szőke volt Zsombor, kékszemű, úgy ragyogott azokban a csodálkozás, mint fű között, pacsirtafészekben az égszínkéék tojások színe, s azzal is kivált a környezetéből, hogy göndör, sárga haja a válláig ért. Őt tartották a város legszebb gyermekének.

Olyan régi barátság kapcsolta össze a két családot, mármint a Benedekffy és a Dániel családot, hogy nem emlékeztek annak kezdetére. Azt tudták, hogy valami-

kor rég, talán Deák Ferenc idejében már minden dolgukat közösen végezték, a disznótorok, a névnapok, a születésnapok közös ünnepek voltak, nem is beszélve a kalákában végzett munkákról.

Története, arca, karaktere volt akkor minden családnak.

Azon az emlékezetes napon, talán vasárnap délután lehetett, amikor Zsombor áttotyogott Dánielékhez (Azzal ugratták később Zsombort, hogy leánykérőbe ment!), Ildikó, a menyasszony még valahol a nemlét öntudatlan, boldog állapotában lebegett. A szóbeszédben viszont az maradt fenn, hogy az édesanyja már a hasában hordta őt, de ez kedves legenda, szép ráfogás volt. Ők pontosan tudták, amikor összeházasodtak, hogy Zsombor két évvel, négy hónappal, három héttel és kilenc órával idősebb, mint Ildikó.

Ezen sokat nevettek, jó móka volt, hogy ezt kiszámították, pontosabban Zsombor számította ki, ő volt jó fej a matematikában, Ildikó, a lélektanász nem szívesen bíbelődött a matézissel.

Úgy nőttek fel a két család oltalma alatt, mint erdő szélén, szelíd bokrok alatt a kékhátú gombák. Mindent megkaptak, gondjuk semmire sem volt, az iskolák sem keserítették az életüket, játszva, csak úgy kapásból végezték el az egyetemet, Zsombor az állatorvosit, Ildikó a pszichológiát. Ebben még semmi különös nem volt, ontotta a Város kollégiuma a tehetséges fiatalokat, az viszont eltért a sablontól, hogy a két család Ildikó születése pillanatában, amikor megtudták, hogy lány született, gondolatban összeadta őket.

Ez is a régi időkből fennmaradt hagyomány volt, mint az Erős-oldal kultusza. Fejedelmi vagy királyi párokat hoztak össze birodalmi érdekből valaha, sokszor már a gyermekek megszületése előtt, de a Benedekffy és a Dániel család nem érdekből társította őket. Rendjén valónak tartották, hogy a szerelemfa kivirágzik, ami által az élet alaptörvénye érvényesül, s elvégzi a maga dolgát. Éppen ezért nem avatkoztak közbe, nem kerített senki, rábeszélés még célzásokban sem hangzott el. Igaz, tiltás sem.

Az esküvő másnapján, ami május hónapban volt, ide, Erős-oldalba jött ki az ifjú férj és a fiatalasszony, hogy tisztuljon a fejük, hogy meghallják a bentről, a lélekből áradó csöndet, és hogy tovább nőjön, erősödjön bennük a szerelem-mámor.

Madárraj surrant el fölöttük, a szél pilléket, szirmokat sodort, a patak zengte a vizek örök moráját, de ők semmit sem érzékeltek a környezetükből. Bódító révületbe zuhantak.

Boldogok voltak. Nagyon boldogok. Gyerekesen hittek a szerelemben, és gondtalan jövőt reméltek. Ebben az izzásban átírták, konvertálták egymást.

Magukkal hozták Erős-oldalba a legnagyobb nászajándékot, egy kertes ház kulcsát, és egy FIAT személygépkocsi slusszkulcsát. A négy szülő az utolsó pillanatig titokban tartotta, Ildikó és Zsombor csak az esküvőjükön tudták meg, hogy a Városból az Erős-oldalba kivezető, csendes utcában övéké a legszebb ház, rendezett udvarral, kerttel, garázzsal. Friss mészszag terjeng még mindenhol, nemrég fejezték be a munkások az építkezést; a bútort is vadonatúj, modern, praktikus, ízléses.

Zsombor apja a megye vadásztársaságának volt az elnöke, mesés összegeket kapott a holland, a német vendégektől, Ildikó családja mindkét ágon orvosdinasztia tagjai, futotta a nagylelkű nászajándékra.

Több falu olvadt bele ebbe a kisvárosba, sokan gazdálkodtak még akkor, mondták Zsombornak a kollegái, amikor elfoglalta az állását, hogy állatorvos-paradicsomba csöppent bele.

Ildikót nem zavarta férjének póriás foglalkozása, mindig, amikor hazajött a farmról, kigombolta az inggallérját, beleszagolt abba, s meg tudta mondani, hogy lucernát, lóherét, baltacint, zabot ettek-e aznap a lovak, a tehenek, a borjúk. Egyedül a siló bűzét nem szerette, az fölkhavarta a gyomrát, ezért Zsombor elkerülte azokat a helyeket, ahol a ruhája ezzel a szaggal telt volna meg.

Szép életük volt. Kívánni sem kívánhattak volna szebbet. Csak lassan, csak mértékkel szívárogtak be a hagyományörző kisvárosba a modern világ miazmái. Konokul őrizték az emberek a család, a rokonság, a vérségileg egy bolyba tartózó atyafiság kova-kemény kötéseit. A fiatalok sem távolodtak el még túlságosan a szülőktől, Ildikó és Zsombor jól érezte magát ebben a zárt közösségben. Nem korlát volt nekik a hagyomány, hanem oxigén, éltető ájer. Tudták, manapság már csak a kisvárosok lakhatók.

Egy ponton hágták át az íratlan szabályokat. Az egyetemen mindketten mániákus pókerjátékosok lettek.

Az országba sok külföldi egyetemista jött ösztöndíjjal, állami szerződésben határozták meg a létszámukat, s ezek a Dél-Ázsiából, Afrikából, Latin-Amerikából származó fiatalok a diákotthonokban elterjesztették a kártyajáték szenvedélyét.

Egy évig kellett dolgozniuk az állami alkalmazottaknak, hogy szabadságra meheszenek.

Ildikónak lejárt az első tanév, a zárünnepségen dicsérő oklevelet nyújtott át neki az igazgató, Zsombor kivette a három hetes szabadságát, s gondos pakolászás után elindultak a tengerpartra.

Érdekes, magyar fül számára otthonosan hangzó neve volt az üdülőtelepnek: Mamaia. A szakszervezet utalta ki a jegyeket, s ők ott, Mamáján kaptak pompás luxusszobát egy panelház első emeletén, közel a vízparthoz.

Megszokott tevés-vevéssel, a tengerparti nyaralások sztereotip cselekvéseivel telt el az első nap: reggeli, kávé a büfében, séta a homokos strandig, napernyő felállítása, egymás kenegetése napolajjal, és persze fürdés.

Kiderült, Ildikó jobb úszó, mint a férje. Ez volt az első disszonancia az életükben. Gombóc keletkezett Zsombor torkában, amikor a felesége megkerülte a bóját, és ő még csak félúton volt.

Az ebédlőteremben kezdtek érdeklődni arról, hogy van-e az üdülők között pókerjátékos. Dolgozott bennük a játékszenvedély, de ahhoz partnerek kellettek.

Egyik nap, amikor rákönyököltek arra a pultra, ahol kávé, alkoholt, hűsítőt szolgáltak ki, megállt mellettük egy kétméteres néger, és vizskit rendelt.

Kirívóan elegáns volt, bizonyára most érkezett, nagyon kilógott az üdülők slampos, félmeztelen tömegéből, kék selyeminget viselt, piros nyakkendő, amit gyémánttű fogott össze az ingnyílással, fekete öltönye különleges, finom, errefelé ismeretlen anyagból készült, ugyancsak fekete mintázatokkal, cirádákkal.

Az arcán nyoma sem volt a négerek gyakori, szélsőséges vonásainak, szabályos, szép ívű volt a száj, keskenyek az ajkak, a koponya, akárha ébenfából faragta volna szobrászművész, arányosan hosszú, a homlok nem lecsapott, hanem domború, fülei hihetetlenül aprók, fejét sok ezer göndör hajtincs fődte.

Mivel román egyetemre járt, törte ezt az újlatin nyelvet, de – ahogy szóba elegyedtek –, azonnal közölte, az ő országa valamikor francia gyarmat volt, ha tudnak, beszéljenek vele franciául.

Ildikó volt a franciás, Zsombor a németes, ezért a söntéspulti, első beszélgetésnél, akárcsak az úszásban, alul maradt a férj, egy szót sem értett a felesége és a néger beszédéből, igaz, ők, akkor, ott csak néhány szót váltottak a gallok nyelvén.

Végül is románul tisztázták azt, hogy Monsieur Dubois, így szólította a portás az új vendéget, szívesen és gyakran játszik pókert, s szobatársai közt is van két bukaresti, akik bizonyára társulnának.

Hamarosan a póker töltötte be az életüket. Csak reggel s estefelé mentek le úszni a tengerbe, délelőtt, délután, mint a megszállottak, tologatták a zsetonokat, szedték föl, rakták le a lapokat, kombináltak, még veszekedtek is a nyereségek miatt.

Kezdetben texas holdem-et játszottak fix limit, pot limit, no limit és mixed változatokban, de Monsieur Dubois megtanította őket az omahára is.

Közben sok mindent megtudtak új barátjukról. Apja Szenegál délkeleti sarkában, ahol a hosszú síkság után kezdődnek a hegyek, élet-halál ura, törzsfőnökök vezére, amolyan fejedelem, királyok leszármazottja. Ő a gyermekkorát még ott töltötte, a bennszülöttek nyelvét beszélte, csak 18 éves korában küldte az apja Dakarba, a fővárosba, itt lett félig francia, itt vette föl a francia nevet, de nem érezte jól magát, csupán az óceán, a tengerpart bővölte, s amikor a román nagykövetség ösztöndíjaját ajánlott fel szenegáli egyetemistáknak, szívesen jött Bukarestbe. Onnan rándul le néha-néha ide, Mamaiara, mert a víz az élete, nem tud élni tenger nélkül.

– Félig francia lettem – mesélte Ildikónak és Zsombornak –, de gyűlölöm a franciákat, gőgös, büszke nép, hamarabb lettek nácik, mint a németek. A románok a franciák cigányai, dörgölöznek a nagy rokonhoz, de szedett-vedett népség, ha neki adnák a világ vagyonát, sem maradna itt végképp. Csinosak a bukaresti kurvák, ideig-óráig el lehet szórakozni velük, aztán vissza Szenegálba. Ha csak lehet, a szűkebb hazába, a délkeleti hegyvidékre, ahol még őrzik a lángot, ahol még nem pusztították el a gyarmatosítók és a nemzetárulók az ősi kultúrát.

Mіндеzt csak akkor mesélte el szaggatottan, sok nyelvtani hibával románul, amikor a két bukaresti fiú visszament a harmadik emeletre, s ők hármásban maradtak.

Dubois gyakran látogatta őket, és soha nem jött üres kézzel. Az üveg viszki és a csomag Kent ott volt mindig a kicsi válltáskájában, s legtöbbször, különösen, ha egész délután ott maradt, sokat ittak. Az alkohol heves rohamokat váltott ki belőle,

üvöltve kárhoztatta az egykori gyarmatosítókat, akik tönkretették az afrikai népek pompás kultúráját.

– A bantu nyelv – mondta – alkalmas kötőanyag lehetett volna az egész kontinens egyesítésére, világhatalom, erős birodalom lenne most Afrika, ha nem telepednek rá a gyarmatosítók.

– Hátha fordítva történik minden? – kiáltotta. – Ha Európa déli partjain afrikai hajók jelennek meg, s a daliás néger tengerészek az itt élő népeket igázzák le? A mórok példáját kellett volna követni! Mi vagyunk a felsőbbrendű faj, nem ti, fehérek! Afrikában keletkezett a homo sapiens, ott emelkedtünk ki az állatvilágból.

Amikor legnagyobb volt benne az indulat, mindig a nemzete jelszavát skandálta mély torokhangon:

"Un Peuple, Un But, Une Foi." – "Egy nép, egy cél, egy hit."

Nem tagadta, hogy ő nacionalista, nem ismer más célt, mint Szenegál népeinek föltámasztását.

– Kitakarodtak a francia nációk az országunkból, és nekünk vissza kell térni az ősi nyelv, a nemzeti kultúra forrásaihoz – mondta.

Néha dühbe gurult, gesztikulált, szeme fehére kifordult, olyan lett, mint egy epileptikus beteg. Ildikó hideg vizes borogatást tett a szép homlokára, s megsimogatta az arcát. Nyugtatta. Ilyenkor hosszú, fekete haja ráhullott a néger arcára, olyan volt, mint egy jó édesanya, aki hisztériás gyermekét csitítgatja.

Hihetetlenül gyorsan nyugodott le Dubois. A hajfüggöny mögött elfeledte népének a bajait.

A második héten már fürödni is hármasan mentek. Amikor a strandon kifeküdtek a napra, megbámulták őket a turisták. Jobboldalt fekete óriás, középen kreol bőrű nő, baloldalt filigrán, szinte tejfehér, szőke férfi. Különös, ellentmondásos egység.

Csak a vízben váltak külön. Megtörtént, hogy a gyengén úszó Zsombor, amikor rákapaszkodott a bójára, csak két fejet látott a víz horizontján, Ildikó kontyba kötött haját, és Dubois, a napfényben megcsillanó, göndör tincseit.

Egyezséget kötött a házaspár. Zsombor akkor is lemegy úszni, amikor Ildikó pihen. Ebéd után, a déli szieszta helyett ő edzeni fog, addig fog edzeni, amíg úszásban is igazi társak lesznek. Egyenrangúak.

Konok küzdelem volt, de Zsombor érezte, karizmai erősödnek, s mintha megnyúlt volna. Mintha magasabb lenne egy-két centivel.

Amikor visszajött a déli úszásból, az volt az érzése, Kent cigarettafüst friss illata terjeng a szobában. Bizonyára a tegnapról maradt, gondolta. Boldogan bújt be fél órára a felesége mellé, Ildikó, mint mindig, gyönyörű combjai közé csíptette be. Ez volt a hagyományos, boldog pozíciójuk az ágyban.

Az ő szakszervezeti jegyük járt le hamarabb, Dubois még maradt.

Búcsúestét tartottak, verték a blattot, pókereztek vadul, éjfél után beszélgettek. Ittak. Egy mondat vágta mellbe őket, egy kijelentés, amit nem vártak volna egy afrikai négertől:

– Örülhettek ti, erdélyi magyarok, hogy nem francia impérium alá kerültetek. Rég elnyelt volna titeket a cethal, ez a telhetetlen bendő.

Hihetetlenül tájékozott volt, úgy ismerte Európa történelmét, mint a tenyerét. Nem csoda, politológiát és históriát tanult az egyetemen, diplomátának készült.

Jó elmenni, és jó hazaérkezni. Amikor begurultak a FIAT autójukkal az udvarukra, a kocsiülésen is szenvedélyesen csókolóztak egy darabig.

Másnap könnyű szívvel, kipihenten, élmény-gazdagon indultak munkába. Zsombor a farmra, Ildikó kedves iskolájába. Mindketten szerették a szakmájukat, ez is építő kő volt boldogságpalotájuk falában.

Egy hónap után derült ki, hogy Ildikó gyereket vár.

Gyerekiük lesz!

Zsombor nem bírt magával, rohant a szüleihez, barátaihoz, észtelenül fogadott velük, hogy márpedig neki fia fog születni, s otthon, nemcsak az ágyban, hanem a konyhában, a nappaliban, az előszobában is simogatta finom, nőies kezeivel a felesége hasát.

Kilenc hónap után, este tízkor jelentkeztek a szülési fájdalmak. A mentőautó felszáguldott a dombra épített kórház szülészeti osztályára, ahol azt mondták Zsombornak, első látásra minden rendben, reggel jöhet megnézni az újszülöttet.

A szülés intenzív szakasza hajnaltájt következett be, mondta a főnővér, már két-ujjnyi a méhszáj nyílása.

Amikor megjelent a fej, kirohant a nővér, hívta az orvost, aki lepihent az ügyeletes szobájában:

– Gyorsan doktor úr! Fulladozik a gyerek! Bizonyára rátekeredett a köldökzsinór a nyakára. Tiszta kék az arca.

Jött az orvos, akkorra már kibuggyant az egész test. Felharsant az első sikoltás. A nyálkás réteg alatt is látszottak fejen az apró, göndör hajtincsek.

– Nem fulladozik ez a gyerek, nővér! Nem látja, hogy néger?

Három esztendő, három hosszú év kellett ahhoz, hogy a konzervatív, székely kisváros befogadja Désirét. Ezt a nevet diktálta be Ildikó a nővérnek, egyelőre családnév nélkül. Később, a hivatalban csak úgy fogadták el, s írták be a matrikulába, ha a Dezső keresztnévet is hozzátoldja. A lánykori nevére íratta a gyermeket: Dániel Désiré Dezső.

Ezt az ébenfekete, göndör hajú csöppséget akkor szerette meg, s kezdte dédelgetni a Város, amikor gyönyörű nyílt e és á hangokkal beszélni kezdett.

Újszerű, különös intonációval zengett az ajkán a székely dialektus.

Vásott utcakölykök káromkodni is megtanították Désirét.

